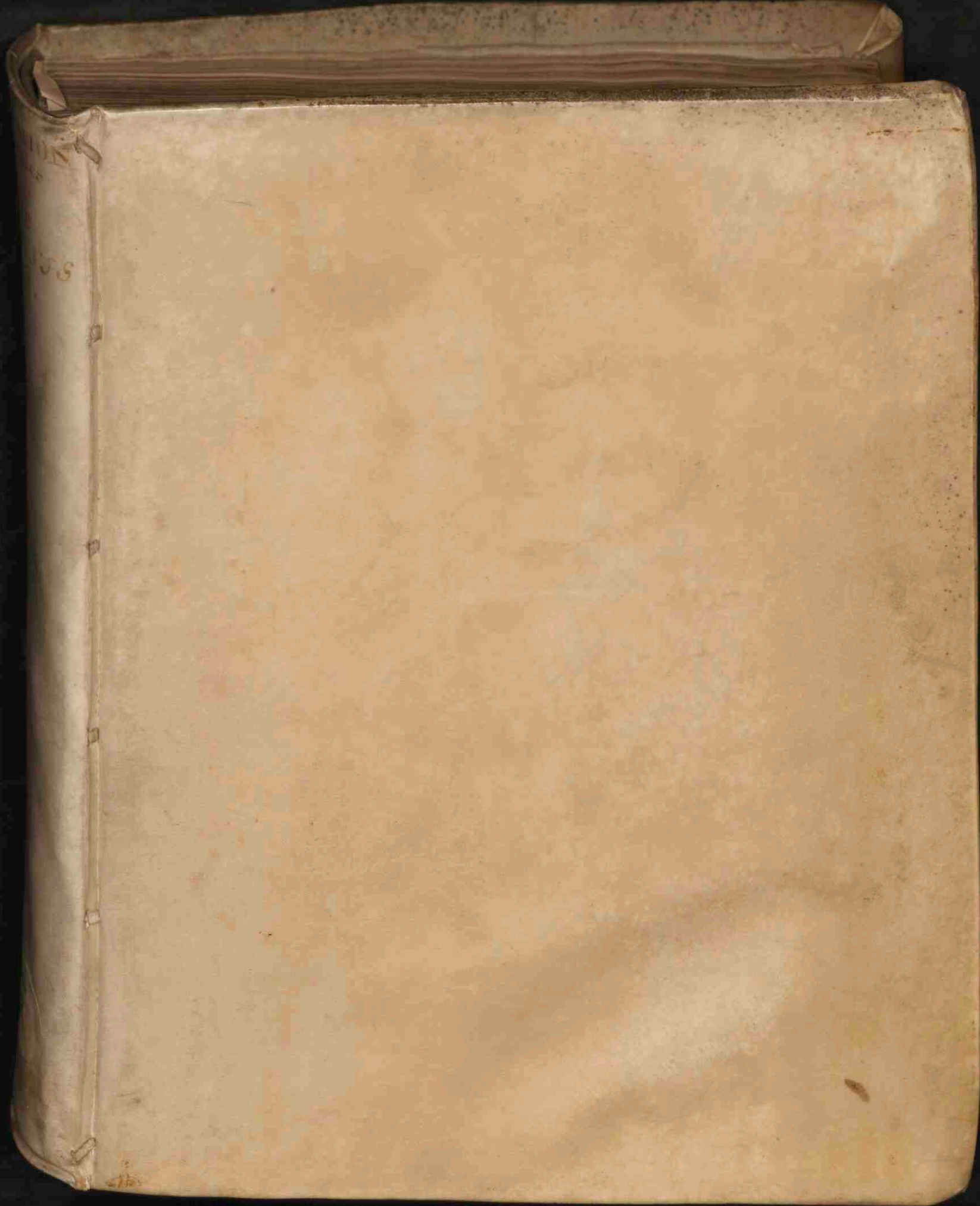

Disputatio juridica inauguralis de transactionibus

<https://hdl.handle.net/1874/341895>

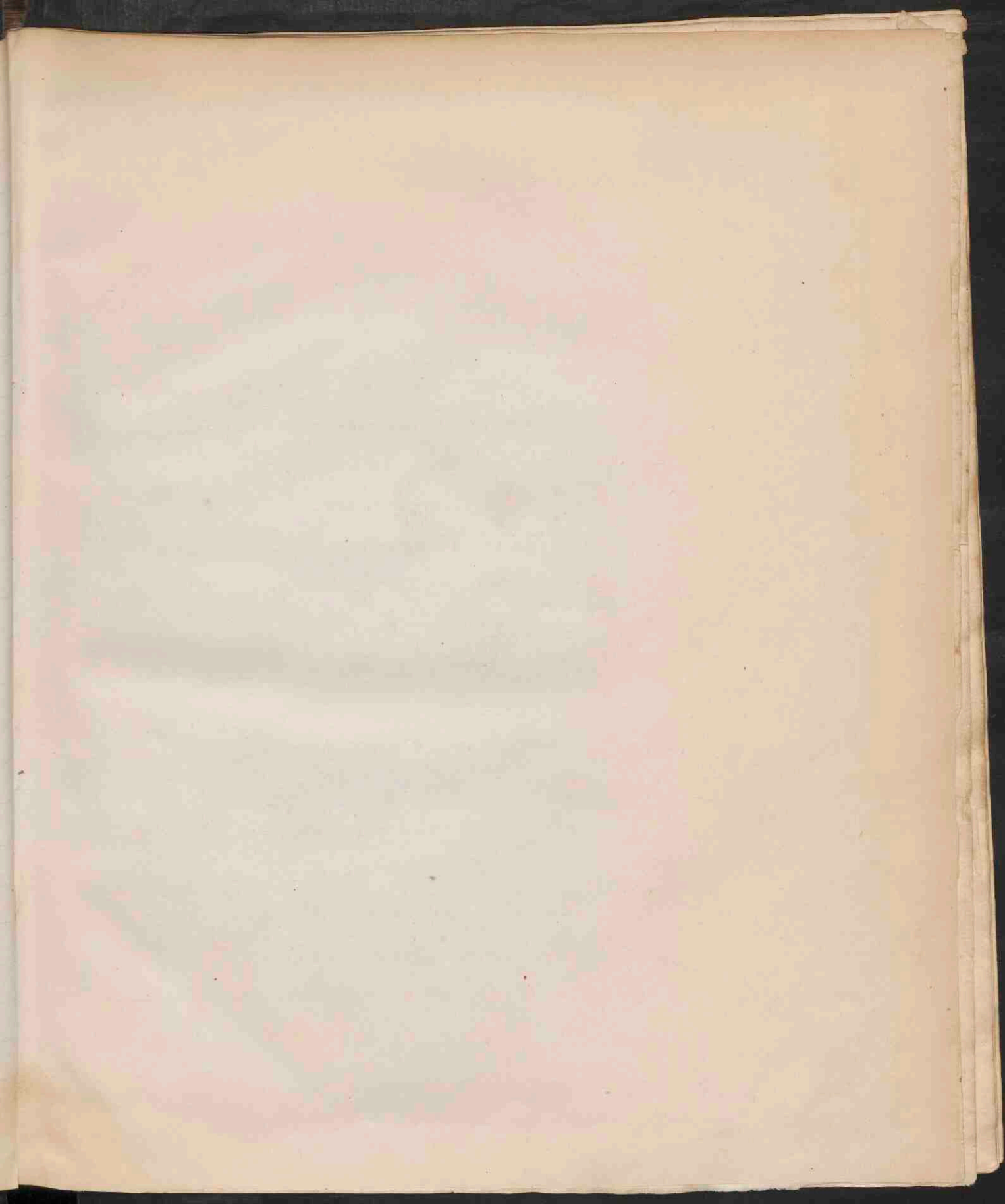

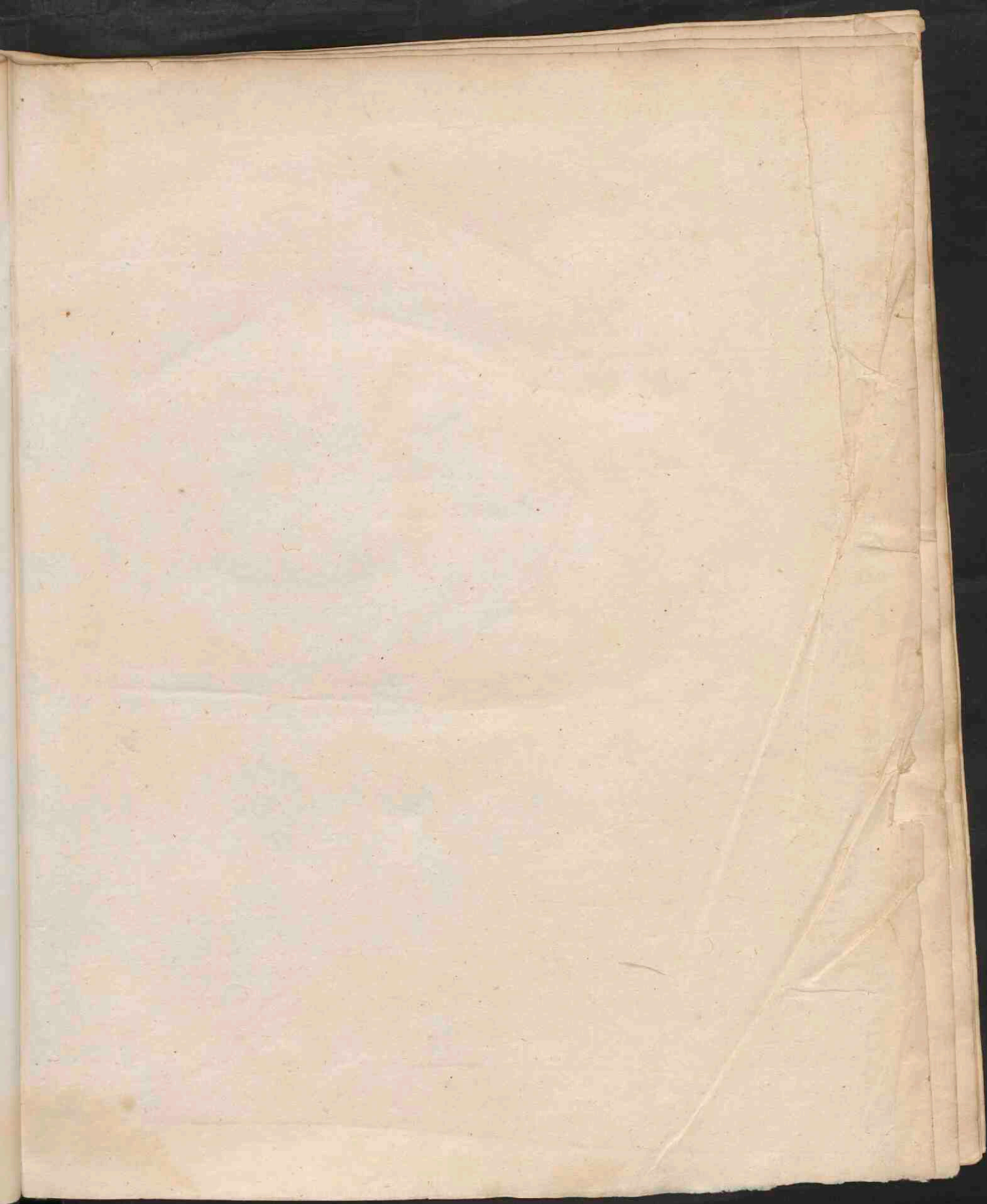
Miscellanea Doctrina

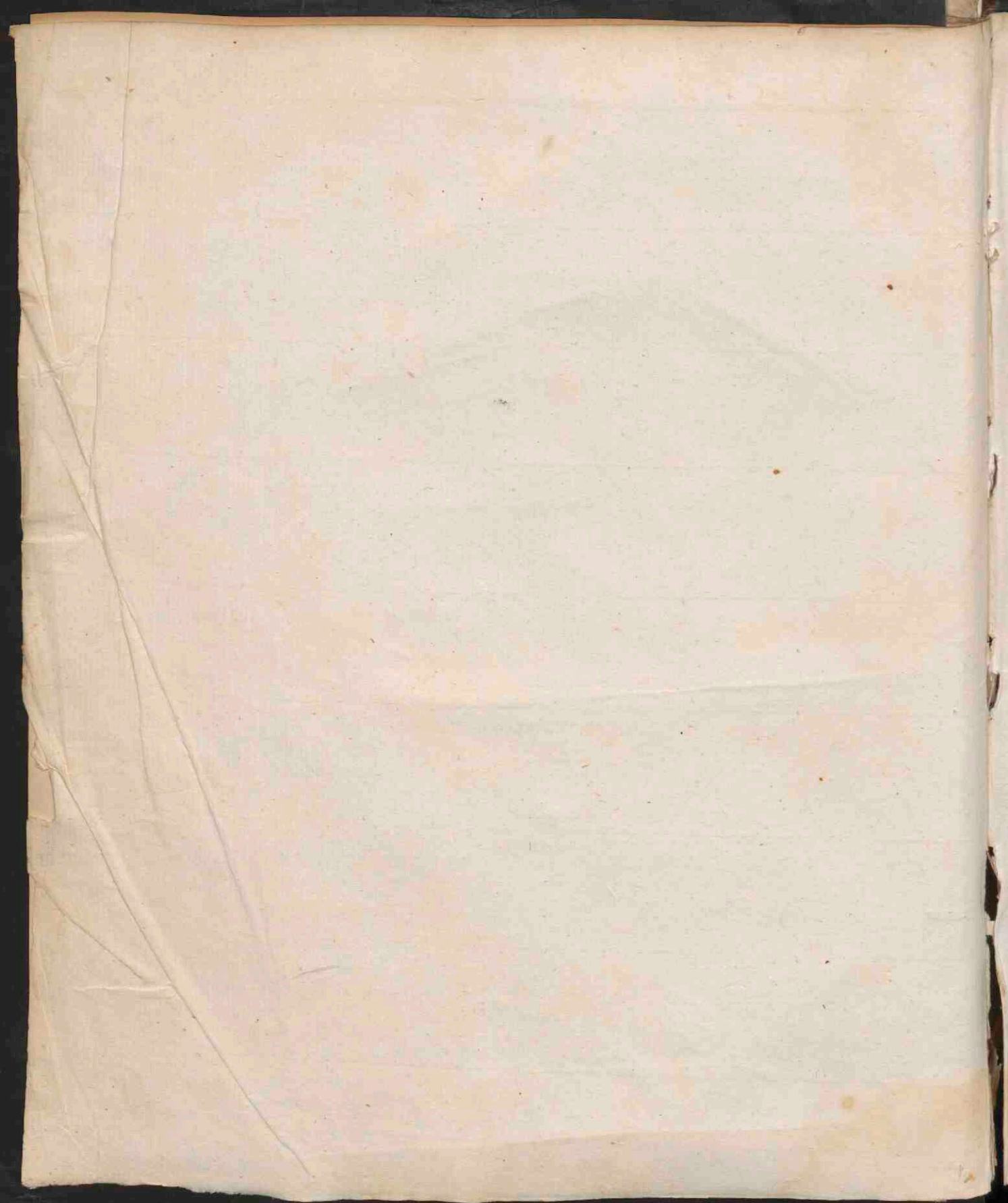
Quarto ~~¶~~ n°. 4/92

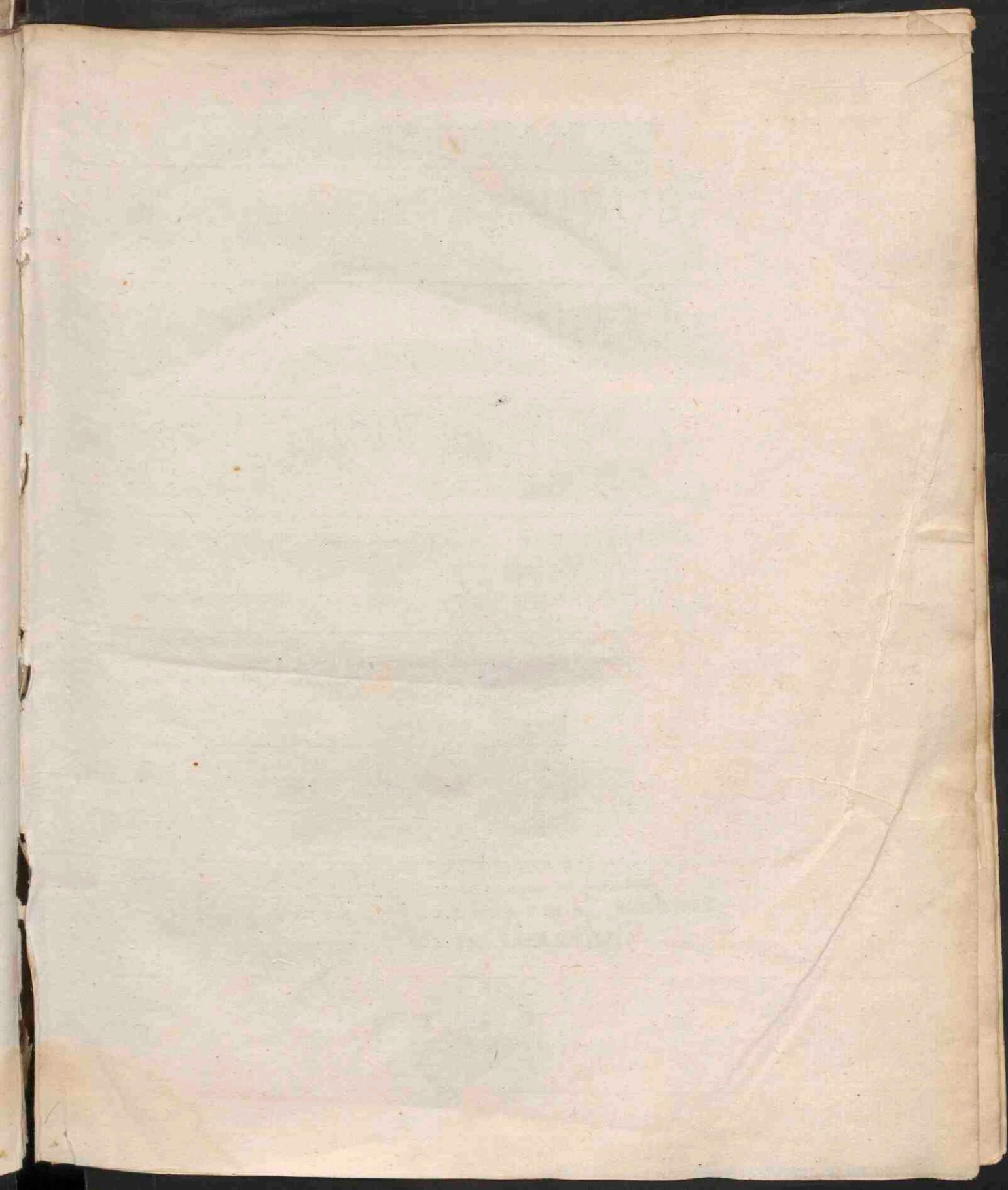
1. Burmannus, P. De transactionibus.
2. Craeyvanger, Gul. De tutelis.
3. Bouchon, J. De obligationibus ex consensu.
4. Ball, J. De haemorrhoidibus.
5. Turcaeus, J. De transactionibus.
6. Spencer, S. De tabe.
7. Graevius, F. G. De jure praedicatorio.
8. Reus, Th. De febre tertiana intermittente.
9. Wortman, H. Theses miscellaneae illustres. [Juris]
10. Sint, L. De lienteria.
11. Hisfelius, J. H. De asthmate.
12. Kerckraad, A. à Ad legem Pompejanam de parricidiis.
13. Schorer, J. De rei vindicatione.
14. Caulier, P. De legatis.
15. Proset, L. De pleuritis.
16. Rossum, J. van. De vertigine.
17. Hartens, C. De furtis.
18. Lansbergius, J. De usufructu, et quemadmodum quis utatur vel fruatur.
19. Specht, N. De nephritide.
20. Alteren, G. van. De deposito.
21. Houwaert, J. De legatis.
22. Feith, W. De fidejussoribus.
23. Nüsseler, J. G. De dolore colico.
24. Bouwer, J. De affectione hypochondriaca.
25. Wernhart, Gul. ab Aersfen. De usufructu.

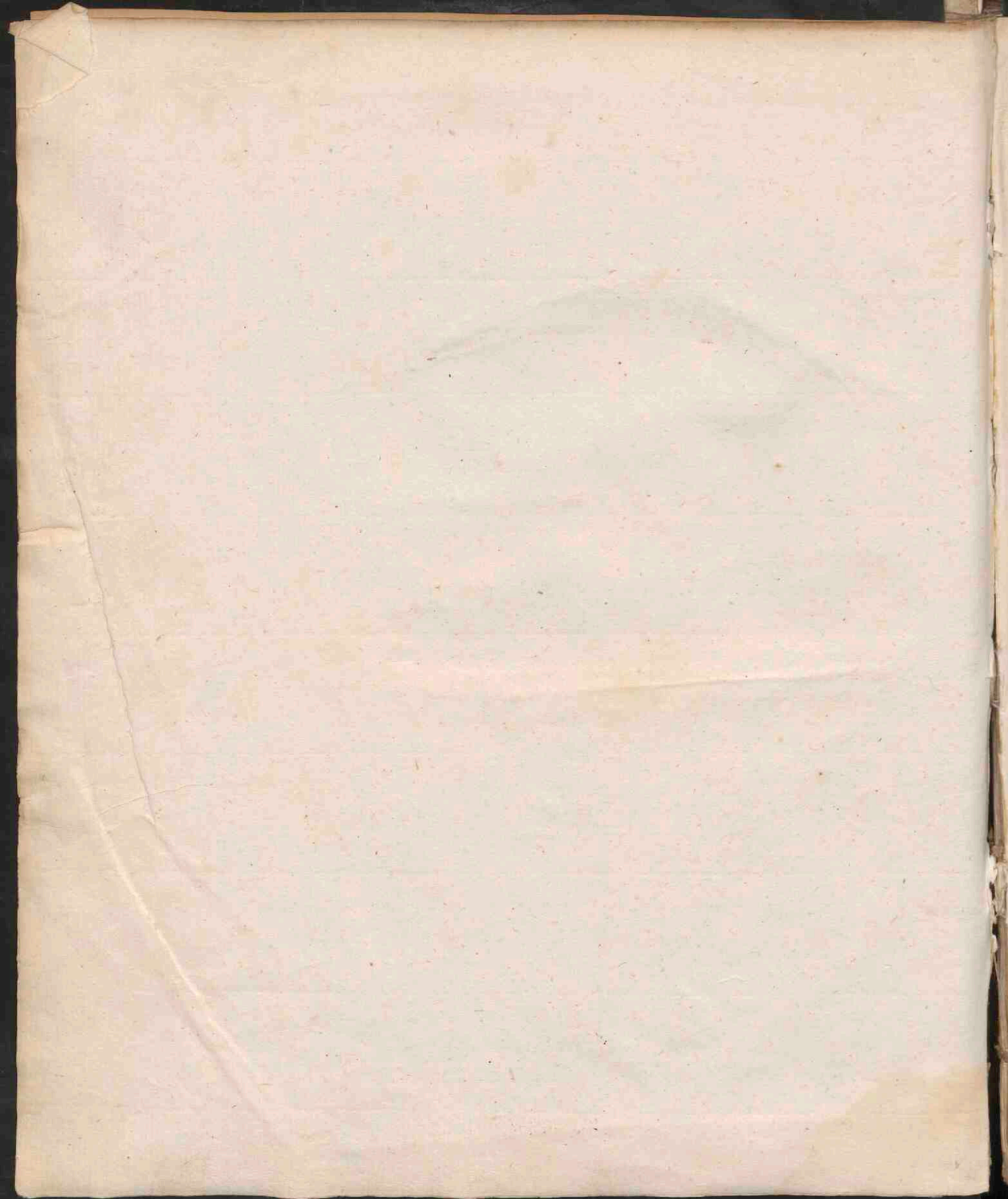
26. Potter, Guil. De societate.
27. Moere, A. van der. De tutelis.
28. Swancke, J. De adulterio.
29. Michaelisfen, H. A. De deposito.
30. Hasselaer, G. Disp. continens quasdam illustiores
juris positiones ex variis juris materiis decerpas.
31. Huncken, J. De in integrum restitutionibus.
32. Sorgeloos, F. De contrahenda emptione.
33. Almonde, P. van. De exercitoria-actioe.
34. Smith, J. De conceptu humano.
35. Brunzell, J. G. De lienteria.
36. Proff, J. C. De jure venandi.
37. Roy, M. R. de. De fidejussionibus.
38. Mercke, A. van de. De usufructu.
39. Minnebeeck, C. van. De commodato.
40. Bengen, J. De scorbuto.
41. Luchtenburg, C. van. De locatione conductione.
42. Duck, N. De testamentis.
43. Verbrugge, R. De compensationibus.
44. Beest, A. F. van. De phthisi.
45. Haire, J. le. De inofficioso testamento.
46. Bluemendal, L. De haemorrhagiâ.
47. Wend, C. E. De cancro mammarum.
48. Meisner, J. J. De febre catarrhali.

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE
TRANSACTIONIBUS,

QUAM,
PRÆSIDÈ DEO OPT. MAX.
Ex auctoritate Magnifici Rectoris,
D. JOANNIS LUYTS,

Philosophiæ Doctoris, ejusdemque Facultatis in Inclytâ Academiâ
Ultrajectinâ Professoris Ordinarii,
NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici consensu, Nobilissimæque
Facultatis JURIDICÆ Decreto,*
PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in UTROQUE JURE honoribus &
Privilegiis ritè, & legitimè consequendis,
Eruditorum Examini subijcit

PETRUS BURMANNUS, ULTRAJECTINUS.
Ad diem 26. Martii horâ locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clō Ibc LXXXVIII.

Spectatissimis Gravissimis VIRIS,

D. I S A A C O B A L D E,

D. P E T R O B A L D E,

Mercatoribus apud Amstelodamenses
vigilantissimis, fidelissimis.

D. G E O R G I O de M E Y,

Apud Goudanos Ecclesiæ Divinæ mini-
stro facundissimo, doctissimo.

D. J O A N N I van F L A M E R D I N G E,

Medicinæ Doctori expertissimo, Equiti
S. Marci dignissimo

Agnatis meis summo honore colendis.

Has studiorum primitias

D. D. D.

PETRUS BURMANNUS,

AUCT.

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE
TRANSACTIONIBUS.

THESIS I.

Um laudabile admodum & vitæ humanæ necessarium sit advocationis officium *l. 4. C. de advoc. divers. Judic.* non illud in litibus gignendis & protrahendis, hominibusque inanibus sumptibus vexandis versari oportet, sed qui illi operam dant, exemplum veterum *J*ctorum imitari decet, qui partes, antequam ad litigandum procederent, privatim monebant, ut amica transactione litem componerent, ut docet *ex l. 13. ff. de servit. præd. Rust. Cujac. 18. observ. 38.* Nihil enim humano generi tam noxium est, quam continuis litibus semet invicem conterere & exhaurire, præstatque paulum de jure suo concedere, quam dubiam judicii aleam tentare, exemplo *Ascyti* apud *Petron. c. 14. cui quamvis suum* (quod socius vindicare malebat) placebat emere, & parvo ere recuperare potius thesaurum quam in ambiguam li-

4 DISPUTATIO JURIDICA

rem descendere. Cui malo optimum in jure nostro, Transactionis remedium proponitur, quod pro temporis ratione, breviter explicandum nobis induximus.

I I.

Transactio dicta est a transigendo, quod generaliter cujuscunque rei compositionem denotat *l. 229. ff. de V. S. Cic. pro Cluent. Manilius rem cum Oppiano transigit, pecuniam ab eo accepit.* In jure vero specialiter, illam compositionem notat qua res dubia & lis incerta deciditur, quin & improprie dicitur Judex transigere cum loco unius pænæ alteram irrogat. *l. 13. §. 7. ff. de his qui not. inf. l. 13. ff. ad munic. & denique judicii translatio transactio dicitur l. 57. ff. de Judic. proprie autem dicta transactio definitur quod fit rei dubiæ vel litis incertæ, aliquo dato vel retento, conventa decisio, quæ verba in ipsa materiæ transactione excutienda venient. Conventa vero dicitur decisio ut distinguatur a judiciali decisione, quæ fit per sententiam judicis. Non recte vero alii mihi per pactum definire videntur, cum tantum sit modus, quo fieri potest transactio. vid. Bachov. ad Treutl. disp. 7. th. 1. lit. D.*

I I I.

Ut autem ordine procedat nostra disputatio videbimus 1. quanam possint transigere, 2. de quibus rebus, 3. quomodo fiat transactio. 4. Quis sit transactionis effectus, & ultimo quomodo rescindatur.

Transigere omnes possunt quibus pacisci licitum est, & qui nec natura nec lege prohibentur, ut furiosi §. 8. *I. de inutil. stipul.* infantes & infantia proximi *l. 1. §. 13. ff. de O & A.* Minores autem 25. annis non sine consensu curatorum possunt transigere, quia nec pacisci *l. 28. ff. de pact.* nec contrahere possunt *l. 3. C. de integr. rest.* si vero non habeant curatores & transegerint datur illis restitutio *t. t. C. si advers. transact.* prohibentur & prodigi

digi l. 6. ff. de V. Obl. cum nulla sit eorum voluntas l. 40. ff. de R. J. generaliter autem notandum est, in transigentibus, ne quod unus transigit, ad alium extendatur, quia nemo alterum transigendo lædere potest l. 3. ff. b. t.

I V.

Non autem suo quis tantum nomine, sed & alterius quis transigere potest, ut Syndicus sive Administrator Reipublicæ, non tamen aliter nisi super rebus, de quibus mandatum habet, & quatenus jus liquidum non remittit l. 2. C. b. t. cum ipsis non perdendi sed administrandi jus concedatur, si vero de re immobili sit transigendum, adhibendum videtur esse decretum judicis arg. l. ult. C. de vendend. agr. civit. Tutores & Curatores possunt transigere de rebus Pupillorum & Minorum, si sit in rem eorum l. 54. §. fin. l. 56. §. 4. ff. de furt. cum melius sit ut pupilli aliquid accipiant, quam ut de toto in periculum veniant l. 46. §. ult. ff. de adm. tut. nec aliter ipsis permittitur, nisi jus pupillorum sit dubium & obscurum, nec probationes suppetant arg. l. 35. ff. de jurej. si sit quæstio de rebus immobilibus pupillorum judicis decretum est interponendum l. 22. C. de adm. tut. l. 4. C. de pred. min.

V.

Procurator quoque in rem suam datus quin possit transigere nullum dubium est, cum & jusjurandum deferre possit l. 17. §. fin. de procur. & sit instar domini l. 55. ff. de procur. si vero sit datus ad litem non potest transigere, nisi & hoc ei mandatum sit l. 7. C. b. t. l. 60. ff. de procur. si autem universalis omnium bonorum libera administratio ipsi sit commissa, recte transigit l. 17. §. fin. ff. de jurejur. l. 38. ff. de procur. Procurator Principis sine expresso ad hoc mandato transigere non potest l. 13. ff. b. t. non enim alienare ei rem Cæsaris sed diligenter gerere commissum est l. 1. §. 1. ff. de offic. procur. Cæsar.

§ DISPUTATIO JURIDICA

Pater de rebus filii emancipati non potest transigere *l. 10. ff. b. t.* quia emancipatus habetur ipse pro patrefamilias, & res suas libere potest administrare, *l. 182. de V. S.* & deinde emancipatus loco extranei habetur, §. 3. *J. de hered. qual. & dif.* nemo autem potest transigere de rebus extranei sine ejus mandato, *l. 3. ff. b. t.* (unde nec mater de liberorum bonis transigere posse dicendum est) valet vero transactio inter filium emancipatum & patrem tutorem; *l. 5. C. de dol. mal.* si vero filius sit in potestate patris, patri non licet de adventitiis transigere, nisi cum consensu filii *l. ult. §. 3. C. de bon. qualib.* non vero de castrensibus & quasi castrensibus, quia in iis filius est patrefamilias *l. 2. ff. ad SCtum. Maced.* servus quoque qui habet liberam peculii administrationem de eo recte transigit *l. 52. §. 26. ff. de furt.*

V. I.

Vidimus Personas quibus licitum est transigere vel non, nunc porro de rebus despiciamus: generale autem hoc requisitum est quod res debet esse dubia *l. 1. ff. b. t. i. e.* de quibus vel lis est, vel timetur ne lis fiat, nam & sufficit ad transactionem si lis esse possit *d. l. 2. C. b. t.* si autem per calumniam quis litem minatus, hoc modo pecuniam extorserit, non valet transactio, & quod datum est potest repeti *l. 65. §. 1. ff. de cond. indeb.* De re certa de qua nec lis est nec timetur, non valet transactio, unde de re indicata transigere non licet, quia ea finem controversiæ inter partes litigantes imponit, requiritur autem ut sententia sit valida, nec appellatione vel restitutione in integrum possit infirmari *l. 32. C. b. t.* & si dubium sit indicatum sit nec ne valet transactio *l. 11. pr. ff. h. r. l. 23. §. 1. ff. de Cond. indeb.* si quis autem dolo inductus post rem indicatam transfegerit, non valet, & quod eo nomine dedit potest condicere, vel in causam judicati compensare *d. l. 23. §. 1. ff. de cond. indeb.* Prohibita etiam est transactio de controversiis ex testamento ortis, nisi prius inspectis testamenti (sub quo & codicilli continentur) tabulis *l. 6. ff. b. t. l. 1. §. 1. ff.*

1. ff. test. quemad. aper. ratio duplex dari potest, quia sic nec exitum haberent voluntates supremæ hominum, quod tamen publice expedit l. 5. ff. eod. & hoc modo fenestra aperiretur fraudi illorum, qui hominum ultima judicia supprimerent, hoc animo, ut hæredes legitimi modico præsentis contenti à tota hæreditate desisterent.

VII.

De alimentis testamento vel codicillis relictis non licet transigere nisi adhibito decreto Prætoris in urbe, Præsidis in provincia l. 8. ff. b. t. & Prætor ipse cognoscere causam debebat non alteri mandare l. 8. §. 17. & 18. ff. b. t. si vero à fisco alimenta essent relicta, cognitio pertinebat vel ad Procuratorem Cæsaris in provincia, vel ad Præfectos ærarii in urbe d. l. 8. §. 19. nam hi erant iudices fiscales. l. 12. ff. de his que in indig. l. 42. ff. de jure fisc. ratio cur transactio de alimentis prohibita sit, ea est, quia homines pauperes & egeni, quibus à testatore alimenta relicta suppetebant, forte modico præsentis contenti non consulerent in longitudinem, & futuris alimentis renuntiarent. l. 8. §. 7. ff. b. t. atque ita voluntas testatoris exitum non haberet: de præteritis autem alimentis quæ debentur, recte fit transactio quia ibi ratio dicta cessat l. 8. C. b. t. ut nec prohibita est transactio de alimentis ex contractu vel conventionione debitis, l. 8. §. 2. ff. b. t. ratio autem differentie ea videtur esse, quia testator alimenta relinquendo non sibi sed alimentario prospexerit, contrahens vero magis sibi, quam cui debentur alimenta, consuluisse præsumitur, & cum contractus sit mutuo consensu initus, nihil tam naturale est quam ut mutuo dissensu iterum dissolvatur l. 35. ff. de R. F.

VIII.

Sed nec omnino prohibita est omnis de alimentis transactio, sed ea tantum quæ alimentarii, per fraudem ad transactionem ducti,

8 DISPUTATIO JURIDICA

ducti, faceret conditionem deteriore, nam si melior ipsius conditio transigendo fiat, licitum est transigere, ut exempla in *l. 8. §. 6. & §. pen. ff. h. t.* demonstrant; nec tantum de alimentis prohibita est transactio, sed & de lite, quæ de alimentis moveri posset, quia facile fingi posset lis aliqua, ut ita lex circumveniat, ut ait JCtus in *d. l. 8. §. 20.* & si facta sit transactio de alimentis & aliquid datum sit, nihil hoc nocebit alimentario, sed ad alimenta proficit sive iis imputatur *l. 7. §. ult. ff. h. t.* Alimenta vero in transactione stricta significatione sumuntur, ita ut nec habitatio nec vestiarius contineatur *d. l. 8. §. 12.* sed de his specialiter sit transigendum; in legato autem alimenta hæc omnia continent *l. 6. & ult. ff. de alim. vel cib. leg.* ratio autem differentia hæc dari potest, quia voluntates defunctorum sunt late interpretandæ *l. 12. ff. de R. J.* Transactiones autem strictæ: alimentorum autem nomine non continetur annuum quid legatum, ut salarium vel usufructus, de quibus transactio prohibita non est, nisi usufructus sit vice alimentorum relictus *d. l. 8. §. 23.* Pactio autem gratuita de alimentis prohibita non est, cum non tam facile quis donare, & gratis remittere præsumitur *l. 25. ff. de probat.*

I X.

Jam videamus de criminibus quatenus de iis permilla est transactio, & prius distinguendum est, inter crimina admilla & admittenda, de his nullo modo transactio permilla est. *l. 27. §. 4. ff. de pact.* nam alias frustra criminibus pænæ essent impositæ, de commissis vero licita est. Crimina autem sunt vel publica vel privata, de privatis etiam licet transigere *d. l. 27. §. 3. & 4. l. 7. §. 14. in fin. ff. eod.* & hujus transactionis effectus est ut actio ipso jure tollatur *d. l. 27. §. 2. vers. sed si ff. de pact.* vel ope exceptionis *d. l. 27. §. 4. vers. item ne,* etsi vero reus ab actione liberetur non tamen effugit notam infamix *l. 4. §. fin. ff. de his qui not. inf.* si vero quis gratis paciscatur, vel det quidem pretium, sed auctore Prætoze non notatur

l. 6.

l. 6. §. 3. & 4. ff. eod. sed hoc ita accipiendum est si transigat de actione quæ infamiam adfert, ut de dolo &c., non vero si de actione quæ non infamat, ut de Lege Aquilia, de interdicto unde vi &c., ratio autem cur notentur est, quia transigens de crimine privato habeatur pro confesso *l. 5. ff. de his qui not. infam.* confessi autem pro judicatis *l. 1. ff. de confess.* Publica crimina sunt vel capitalia, vel non capitalia, capitalia vel stricte sumuntur, pro eis quæ pœnam sanguinis ingerunt, vel quæ tantum mortem civilem inferunt, ut deportatio &c. de capitalibus criminibus celeberrima est Diocletiani & Maximini constitutio *l. 18. C. b. t.* quæ quoniam multorum eruditorum ingeniis crucifixit, paulum ei explicandæ inhærebimus.

X.

Duas partes seu regulas complectitur hæc constitutio 1. est de criminibus capitalibus quæ pœnam sanguinis inferunt, de quibus lex transactionem permittit. 2. Est de omni crimine publico, quod pœnam sanguinis non infert, de quo transactio prohibita est. Quid autem capitale crimen sit anxie inquirere non est hujus loci, ea tantum addemus quæ explicationi legis hujus inservire poterunt. In hac lege capitale crimen stricte ponitur pro eo crimine quod morte naturali punitur, quod ex ultima hujus legis parte constat, quo sensu sæpius in jure nostro usurpatur ut in *l. 4. ff. de penis* ubi deportationi opponitur; ratio autem cur in his criminibus permilla sit transactio, est miseratio, & quia unicuique quocunque modo licet sanguinem suum redimere *l. 1. ff. de bon. eor. qui ante sent.* videtur autem hæc constitutio & in gratiam rei & accusatoris lata esse, cum hac ratione accusator absolvatur à pœna talionis, quæ in capitalibus criminibus constituta erat accusatori, si crimen non probaret *l. fin. C. de accus.* Reo vero maxima inde utilitas redit, 1. quia non incidit in crimen corrupti adversarii *d. l. 1. ff. de bon. eor.* quod alias qui faciebat pro convicto habebatur *l. 29. de jur.*

fisc. transigens autem pro confesso non habetur 2. quod ille accusator, cum quo transigit, non possit repetere accusationem, nec tamen aliis via ad accusandum præclusa est, nec à pœna sed ab accusatore reus liberatur.

X I.

Reo autem quocunque tempore & ante & post accusationem transigere permissum quin sit, dubium non est, de actore vero dubitatur, cui tamen idem tribuendum esse videtur, cum quia eadem ratio quæ reo favet, & pro actore militat, ut super thes. demonstravimus, tum quia legis hujus verba generalia sunt, adde quod ineptum videretur, Reo transigendi, aliquidque eade causa dandi facultatem dare, actori autem negare, cum nulla transactio fingi poterit nisi inter duos, & denique huc quadrat illud juris principium, *Cui aliquid à lege conceditur ei & conceduntur omnia sine quibus illud expediri nequit.* arg. l. 1. ff. de Jurisd. porro si accusator ante accusationem institutam transigat, posset videri incidere in crimen concussionis, pecuniam accipiens, cum accusationem minatus sit l. 2. ff. de concuss. nec illud obitare ullo modo potest, quod qui desistit ab accusatione, incidat in SCtum Turpilianum, quod tunc verum non est, ubi lex, ut hæc nostra, accusatori dat facultatem desistendi, cum licitum sit permissu Imperatoris desistere ab accusatione l. 13. §. 1. ff. ad SCt. Turpil.

X I I.

Excipitur in hac lege adulterium, de quo transactionem Impp. vetant, cujus exceptionis ratio non una ab interpretibus datur, quidam hanc allegant, quia crimen est gravissimum, quæ certè ratio nullius momenti est, cum alia graviora crimina sint ut Parricidium &c; alii vero frequentiam adulterii prætexunt, alii causantur, quod paucis & iis propinquis tantum licet accusare l. 30. C. ad L. Jul. de adult. qui si quid, vel ex pacto, vel alio modo accipiant,

pian, rei fiebant Lenocinii l. 2. §. 1. l. 11. §. 3. l. 14. pr. ff. eod. cu-
 jus eadem erat pœna quæ adulterii l. 8. ff. eod. quod si jam tran-
 sfigere illis licuisset pœnam hanc eluderent: alii hanc rationem affe-
 runt quod olim non fuerit capitale crimen, quod nec admitti
 potest, cum an fuerit capitale nec ne dubitari potest arg. §. 4.
 F. de Public. Jud. Ita ut Probabilis sit Corasii opinio Mis-
 cel. lib. 2. c. 1. quod pœna mortis vilioribus fuerit irrogata, de-
 portatio honestioribus. & deinde si non fuerit capitale, excipien-
 dum fuisset in posteriori parte legis, si Imperatores jus vetus re-
 spexissent: ita ut verosimile sit hæc verba, *excepto Adulterio*, ab
 interprete margini adscripta in textum irreplisse, nam nulla ido-
 nea ratio dari potest, quare ab aliis criminibus distinguatur. Ex-
 cipiunt communiter DD. crimen Majestatis & Parricidii, sed
 nulla subnixi lege vel ratione, cum lex hæc generaliter loquatur,
 ut nec Incesti Stupri & similia crimina excepta esse dicendum
 sit, quia incesti & stupri pœna non est capitalis l. 6. & Amb.
 seq. C. de incest. nupt. §. 4. F. de publ. jud.

X I I I.

Altera pars constitutionis prohibet transactionem de omnibus
 aliis publicis criminibus, quæ pœnam mortis non ingerunt, ut
 sunt quæ relegationem, deportationem, membri mutilationem, vel
 fustigationem vel similem pœnam imponunt, ratio autem est
 quia in his non est tanta vis miserationis, nec ratio. d. l. 1. ff. de
 bon. eor. huc potest applicari, cum non de vita hominis, cujus
 expediendæ omnis ratio honesta est, agitur, & sola hic fæditas
 & turpitude criminis remanet, quod puniri publice expedit,
 & deinde cum vox *capitalis* hac in lege stricte sumatur, non ad
 deportationem debet extendi, quamvis & ea capitalis pœna voce-
 tur l. 103. de V. S. quod & dicendum de infamiæ pœna, quæ
 quamvis & capitalis dicitur in d. l. 103. de V. S. (cum & ibi sit
 latissima vocis capitalis significatio, & potest infamia intelligi quæ
 ex judicio capitali Reo inuritur, ut in l. 3. ff. de his qui not. inf.)

& fama vitæ æquiparetur *l. 9. ff. de man. vind.* non tamen de ea licita sit transactio. Cum autem Impp. publica tantum crimina nominent, quæri posset, an de privatis licita sit transactio, ubi distinguendum est, utrum criminaliter agatur ex delicto privato, quo casu prohibita est transactio, cum Reus videatur delatorem corrumpere & habeatur pro confesso *l. ult. ff. de prævar.* & accusator si desistat, etsi non incidat in SCtum Turpilianum, coërcetur tamen arbitrio iudicis *l. 7. §. 1. ff. de SCt. Turpil.* si vero civiliter agatur, licita est transactio ut supr. thes. 9. ostendimus, & actori iterum agere volenti obstat pacti vel transactionis exceptio *l. 7. ff. cond. furt. l. 13. C. de furt.*

XIV.

Ultima hujus legis verba, *citra falsi accusationem* difficultatem aliquam habere videntur, cum multi interpretes hic excipi crimen Falsi putant, & *citra* pro *preter* poni autumant, cui sententiæ cur non accedam, movet me cum insolens vocis *citra*, pro *preter*, usus, cum semper fere *sine* significat ut in *l. 10. §. 24. C. de Rei vind.* quæ lex eosdem, quos hæc, habet auctores & infinitis aliis locis probari potest, quos congerere non est instituti nostri, tum quod nulla apta ratio dari potest exceptionis: accipienda ergo verba hæc ita sunt, ut non liceat transigere de crimine publico non capitali, quin accusator transigens incidat in SCti Turpiliani pœnam, quæ est quinque librarum auri *l. 3. §. ult. de prævaric.* falsum autem committit vel tergiversando vel prævaricando *l. 1. §. 1. ff. ad SCt. Turp. l. 6. ff. eod.* Non vero extendi debent hæc verba ad Reum, sed tantum ad accusatorem, quia Reus non tenetur falsi ex SCto Turpiliano, sed is alio modo punitur, nimir. ut habeatur pro convicto ut supra dictum est.

X V.

Postquam vidimus de Personis & Rebus, de modis quibus transactio fieri potest despiciamus, fit autem vel nudo pacto *l. 2. & 15. ff. h. t.* vel non nudo ut simplici stipulatione *l. 6. & 23. C. h. t.* vel contractu innominato *l. 17. C. h. t. l. 21. de dol. mal.* vel per Aquilianam stipulationem & acceptilationem *l. 15. ff. h. t. l. 15. C. eod.* vel stipulationi antecedenti adjicitur pœnalis stipulatio *l. 41. C. h. t.* vel fit per jusjurandum *l. 31. ff. de jurej.* unde dicitur jusjurandum speciem transactionis continere *l. 2. ff. eod.* denique fit vel pure vel sub conditione *l. 9. C. h. t.* vel scriptura vel sine *l. 17. C. de fid. instr.* vel in judicio vel extra *l. 28. C. h. t.* nam sæpissime transactiones fiebant jussu Prætoris, cujus officium erat partes ad transigendum compellere *l. 13. §. 3. ff. de Usufr.* & earum transactiones confirmare *l. 1. §. 10. ff. de nov. oper. nunc.* nec refert noctu an interdiu fiat *l. 20. C. eod.* imo die feriato licet transigere *l. 11. C. de fer.*

X V I.

Effectus transactionis varii sunt pro modis quibus initur; ut si nudo pacto fiat, non quidem tollit priorem actionem, sed producit exceptionem, vel doli mali replicationem *l. 28. C. h. t.* non autem reus his potest uti, nisi prius paratus sit implere quæ promisit *l. 19. C. h. t. l. 21. C. de pact.* si fiat per stipulationem, nascitur actio ex stipulatu, *l. 6. & 33. C. h. t.* si per contractum innominatum, actio præscriptis verbis datur *l. 6. C. h. t.* si Aquiliana accessit stipulatio, omnes actiones ante competentes perimuntur *l. 4. C. h. t.* si pœnalis stipulatio subjecta sit, peti potest & pœna *l. 16. ff. h. t.* si sit jurejurando facta, fidem rumpens omni actione privatur, & ab eo potest peti interesse, & pœna si adjecta sit, & notatur infamia *l. 41. C. h. t.*

XVII.

Generalis vero Transactionis quoquo modo perfectæ effectus est, ut litem sibi atque dirimat, quod adeo verum est ut etsi quis transegerit de causa, ex qua non erat obligatus, non tamen audietur, si velit repetere, quod transactionis causa dedit *l. 23. C. b. t.* quia hæc satis iusta causa videtur, ob quam quid datum est, ut à lite discedatur *l. 65. §. 1. ff. de cond. indeb.* & transactionis causa datum & indebitum sibi opponuntur *l. 6. C. de Jur. & fact. ignor.* Porro Transactio inter transigentes eandem habet vim, quam res iudicata *l. 20. C. b. t.* unde non potest retractari *l. 16. C. b. t.* eodem modo ut nec res iudicata *l. ult. C. sentent. resc. non pos.* imo ne sub prætextu instrumentorum postea repertorum *l. 19. C. b. t.* ut nec res iudicata *l. 4. ff. de Re jud.* nisi facta sit ex falsis instrumentis *l. 142. C. b. t.* quod & in re iudicata obtinet *t. t. C. si ex fals. instr. judic.*

XVIII.

Quod autem diximus transactionem retractari non posse fallit, si mutuo consensu ab ea recedatur, non tantum re integra, sed & iam dato vel retento aliquo. *l. 14. C. b. t. l. 35. ff. de R. J.* non vero pænitiâ unius nisi res sit integra *l. 36. & 39. C. b. t.* 2. rescinditur transactio inita cum minore 25. annis *l. 20. 22, 25. C. b. t.* sed minor hic omnia probare tenetur, quæ probat cum petit restitutionem in integrum *l. 11. §. 34. l. 43. ff. de minor.* 3. si inita sit ex falsis instrumentis ut super: thes: diximus. 4. Si dolo malo sit inita *l. 4. l. 19. C. b. t.* 5. Si evidens calumnia adsit *l. 65. §. 1. de Cond. indeb.* quia non tam transactio quam sordida concussio facta intelligitur *l. 1. §. pen. ff. de calumn.*

XIX.

Corollarii vice tractanda hic est quæstio, num etiam transactio posset

posset rescindi ex *l. 2. C. de rescind. vend.* i. e. an posset, transi-
gens læsus ultra dimidium recedere a transactione, quod negan-
dum esse videtur, cum transactio comparata est ad sopiendas &
finiendas lites *l. 12. C. h. r.* jam nullus esset litium finis, si rite
peracta transactione quæreretur, num quis læsus esset enormiter,
& sic remedium ad extinguendas lites inventum, ad eas alendas ap-
plicaretur, denique huc referri possent omnia, quæ de effectibus
antea diximus, quæ alias inutilia essent, si hoc prætextu liceret
a transactione recedere, & nihil transactionis causa datum repeti
posse constat ex *l. 23. C. h. r. & l. 65. §. 1. ff. de cond. indeb.* quid
quod & beneficium *d. l. 2.* nemini subsidio sit, nisi qui certam
læsionem tempore contractus factam demonstrat *l. 8. C. de rescind.*
vend. transactio autem semper inicitur de re dubia & incerta.

COROLLARIA.

I.

*Negotiorum gestor tenetur de culpa le-
vissima.*

II.

*Pactum incontinenti adjectum contractui
bonæ fidei format actionem, secus si
stricti juris contractui adjiciatur.*

Qui

I I I

*Qui credidit in refectionem navis non ha-
bet tacitam hypothecam.*

I V

*Invecta & illata in praedium Urbanum
pignoris jure tenentur, non in praedium
rusticum.*

V

*Periculum rei vendita, nondum tradita
spectat ad emptorem.*

